

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Badań Społecznych i Warunków Życia

Notatka informacyjna

**TURYSTYKA I WYPOCZYNEK W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
W 2013 ROKU**

W październiku 2013 roku Główny Urząd Statystyczny przeprowadził kolejne badanie modułowe gospodarstw domowych, poświęcone problematyce turystyki i wypoczynku¹.

Wśród podstawowych celów badania wymienić należy: poznanie sposobów spędzenia czasu przeznaczonego na wypoczynek, preferowanych przez członków badanych gospodarstw domowych, poznanie planów urlopowych, ocenę stopnia uczestnictwa gospodarstw domowych i ich członków w wyjazdach turystycznych, oszacowanie poziomu wydatków przeznaczonych na ten cel, a także próbę wyjaśnienia powodów nieuczestniczenia w wyjazdach turystycznych. Badanie posłużyło także do ustalenia poziomu wyposażenia gospodarstw domowych w sprzęt turystyczny i oszacowania wydatków poniesionych w ciągu roku na zakup i konserwację tego sprzętu. Badanie dotyczyło okresu 1.10.2012 r. – 30.09.2013 r.

Uczestnictwo gospodarstw domowych w wyjazdach turystycznych

Odsetek gospodarstw domowych aktywnych turystycznie jest informacją pozwalającą ocenić zaangażowanie gospodarstw domowych w uprawianie turystyki. Przyjęto, że gospodarstwo było aktywne turystycznie, jeśli w badanym okresie (1.10.2012 – 30.09.2013) przynajmniej jeden z jego członków uczestniczył w turystycznym wyjeździe za granicę lub w wyjeździe na terenie kraju obejmującym co najmniej 1 nocleg. Z zebranych danych wynika, że w okresie objętym badaniem aktywni turystycznie byli członkowie 52,9% gospodarstw domowych (o 3,1 p. proc. mniej niż 4 lata wcześniej). Zmienną najsilniej różnicującą aktywność turystyczną okazał się poziom dochodów gospodarstw domowych. W grupie najuboższych gospodarstw (I kwintyl) aktywnych turystycznie było 37,5% gospodarstw (spadek o 2,5 p. proc. w odniesieniu do okresu poprzedniego badania), natomiast w grupie najzamożniejszych (V kwintyl) - 70% (bez zmian w stosunku do badania sprzed 4 lat). Można zatem stwierdzić, że spadek aktywności turystycznej obserwowany dla wyniku ogólnopolskiego dotyczył przede wszystkim mniej zamożnych gospodarstw domowych. Na

¹ „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych”.

uczestnictwo gospodarstw domowych w wyjazdach turystycznych znaczący wpływ miał także typ gospodarstwa domowego. Najwyższą aktywnością charakteryzowały się gospodarstwa pracujących na rachunek własny poza gospodarstwem rolnym (70,8%) oraz gospodarstwa pracowników, których poziom aktywności wyniósł 62,6%. Zdecydowanie najniższą aktywność turystyczną odnotowano w gospodarstwach rencistów (35,9%) i emerytów (37,8%). Klasa miejscowości zamieszkania istotnie różnicowała aktywność turystyczną gospodarstw domowych: na wsi w wyjazdach turystycznych uczestniczyło 39,8% gospodarstw domowych, w miastach ogółem 59,3%, a wśród nich w miastach największych (500 tys. i więcej) -73,5%.

Samo stwierdzenie faktu uczestnictwa któregoś z członków gospodarstwa domowego w wyjazdach turystycznych nie daje pełnego obrazu zaangażowania danego gospodarstwa w uprawianie turystyki. Istotna jest również częstotliwość uczestniczenia w takich wyjazdach, liczba ich uczestników oraz charakter wyjazdu. W badaniu wyróżniono cztery rodzaje wyjazdów turystycznych: krótkotrwałe (trwające 2-4 dni) i długotrwałe, (trwające 5 dni i więcej) na terenie kraju oraz zagraniczne jednodniowe (bez noclegu za granicą) i zagraniczne połączone z noclegiem (czyli trwające co najmniej 2 dni). Wyniki badania wykazały, że największym zainteresowaniem cieszyły się wyjazdy długoterminowe w kraju, w których uczestniczyli członkowie 32% gospodarstw domowych. Na drugim miejscu znalazły się wyjazdy krótkoterminowe w kraju, które odnotowano w 27,1% gospodarstw. Zdecydowanie mniej popularne były wyjazdy zagraniczne z noclegiem, aczkolwiek był to jedyny rodzaj wyjazdów, w których aktywność turystyczna gospodarstw wzrosła w porównaniu z okresem poprzedniego badania i wynosiła 13,8% (wzrost o 1,8% p. proc.). Najniższy odsetek korzystających odnotowano w przypadku krótkich beznoclegowych wyjazdów za granicę – w tym typie wyjazdów uczestniczyło zaledwie 0,9% gospodarstw domowych (mniej o 0,4 p.proc. w porównaniu z poprzednim badaniem).

Aktywność turystyczna członków gospodarstw domowych

Z danych zebranych w trakcie badania wynika, że w okresie 1.10.2012 – 30.09.2013 aktywność turystyczna netto² mieszkańców Polski kształtowała się następująco: 19,2% osób uczestniczyło w krajowych podróżach krótkotrwałych, 24,4% w krajowych podróżach długotrwałych (wakacyjnych), a w podróżach zagranicznych trwających co najmniej 2 dni – 8,6%. Na jedną osobę uczestniczącą w podróżach krajowych krótkotrwałych przypadało średnio 2,8 podróży, dla krajowych podróży wakacyjnych wskaźnik ten wyniósł 1,2 podróży, podobnie jak w przypadku zagranicznych podróży z przynajmniej 1 noclegiem. Przeciętny czas trwania krajowej podróży długotrwałej to 8,9, a zagranicznej - 9,7 noclegu.

² Aktywność turystyczna netto to odsetek osób uczestniczących w przynajmniej jednej podróży turystycznej w badanym okresie

Uczestnictwo gospodarstw domowych w wyjazdach turystycznych w latach 2009 i 2013

Wyszczególnienie	Odsetek gospodarstw domowych wyjeżdżających (%)		Średnia liczba wyjazdów przypadających na 1 gospodarstwo wyjeżdżające		Średnia liczba uczestników 1 wyjazdu	
	2009	2013	2009	2013	2009	2013
OGÓŁEM	55,8	52,9	2,8	2,7	1,9	1,8
W kraju						
na 2 - 4 dni	30,9	27,1	3,0	3,1	2,0	1,8
na 5 dni i dłużej	33,8	32,0	1,4	1,3	1,9	1,9
Za granicę						
na 1 dzień	1,3	0,9	1,7	1,8	1,7	1,8
na 2 dni i dłużej	12,2	13,8	1,3	1,3	1,7	1,6

Przyczyny braku uczestnictwa w turystyce

Poznanie przyczyn braku uczestnictwa w turystyce pozwala z jednej strony na ustalenie barier ograniczających aktywność turystyczną, a z drugiej strony umożliwia przewidywanie pewnych trendów, które mogą wystąpić wraz ze zmianami położenia gospodarstw. Dane zebrane w gospodarstwach pokazują, że najczęściej wymienianą przyczyną jest brak środków finansowych wskazany w 26,7% przypadków. Istotny wpływ miały również problemy zdrowotne lub ograniczona zdolność ruchowa – 12,7% oraz generalnie brak czasu związany z obowiązkami rodzinnymi (9,3%) lub zawodowymi (10,6%). Niemniej warto zwrócić uwagę na wysoki odsetek odpowiedzi wskazujących brak motywacji do wyjazdu – 13,3%, co można zinterpretować jako poważną barierę mentalną rozwoju turystyki. Znaczenie poszczególnych przyczyn nieuczestniczenia w wyjazdach turystycznych było podobne w odniesieniu do wszystkich analizowanych typów podróży.

Cele podróży

W badaniu cele podróży podzielono na zawodowe i prywatne, a w ramach tych ostatnich wyróżniono dodatkowo cele szczegółowe. Podróże w sprawach prywatnych, których celem jest **wypoczynek, rekreacja i wakacje** były zdecydowanie najczęściej wykazywane jako główny cel wyjazdu w ramach krajowych podróży wakacyjnych (69,8%) i podróży zagranicznych (55,2%), stanowiły też 31,2% podróży krajowych krótkotrwałych. W przypadku podróży wakacyjnych w kraju zdecydowanie najpopularniejsze były wyjazdy nad morze (43,4%), na drugim miejscu znalazły się obszary wiejskie (27,6%), a na trzecim obszary górskie (19,4%). W odniesieniu do podróży zagranicznych zdecydowanie preferowane były wyjazdy nad morze (62,4%), na drugim miejscu znalazły się miasta (30,2%), a na trzecim obszary górskie (13,9%).

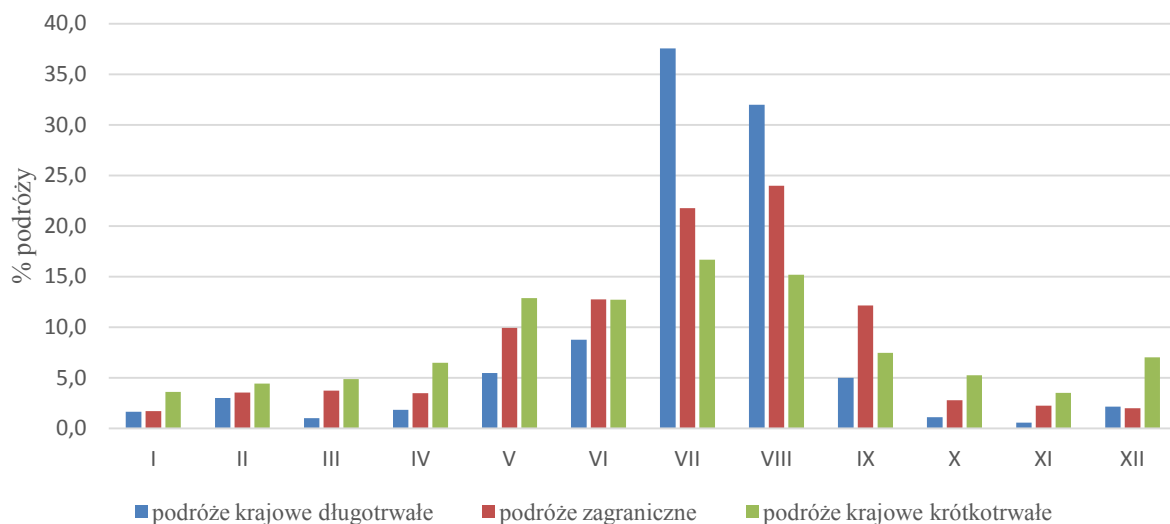
Terminy podróży

Najpopularniejszym okresem podejmowania krajowych podróży długotrwałych w celach wypoczynkowych były: lipiec (miało wtedy miejsce 37,6% tego typu podróży) i sierpień (32,0%). Popularnością cieszył się także czerwiec (8,7%), maj (5,5%) i wrzesień (5,0%). Z miesięcy zimowych najpopularniejszy był luty (3,0%), ale generalnie wypoczynek zimowy w kraju nie jest popularny.

W przypadku wyjazdów zagranicznych sezonowość jest nieco mniej wyraźna – na lipiec przypadało 21,7% podróży, na sierpień – 24,0%, a sporą popularnością cieszyły się także czerwiec (12,8%) i wrzesień (12,1%).

Bardziej równomiernie rozłożone były krótkotrwałe wyjazdy krajowe, które koncentrowały się głównie w okresie od maja do sierpnia, z tym że i w tym przypadku najpopularniejsze były lipiec (16,7%) i sierpień (15,2%).

Sezonowość podróży turystycznych

Wykorzystywane usługi

Podstawowym elementem usług turystycznych są *usługi noclegowe*. Informacji na ten temat dostarczają dane dotyczące rodzajów bazy noclegowej wykorzystywanej w trakcie poszczególnych typów podróży turystycznych.

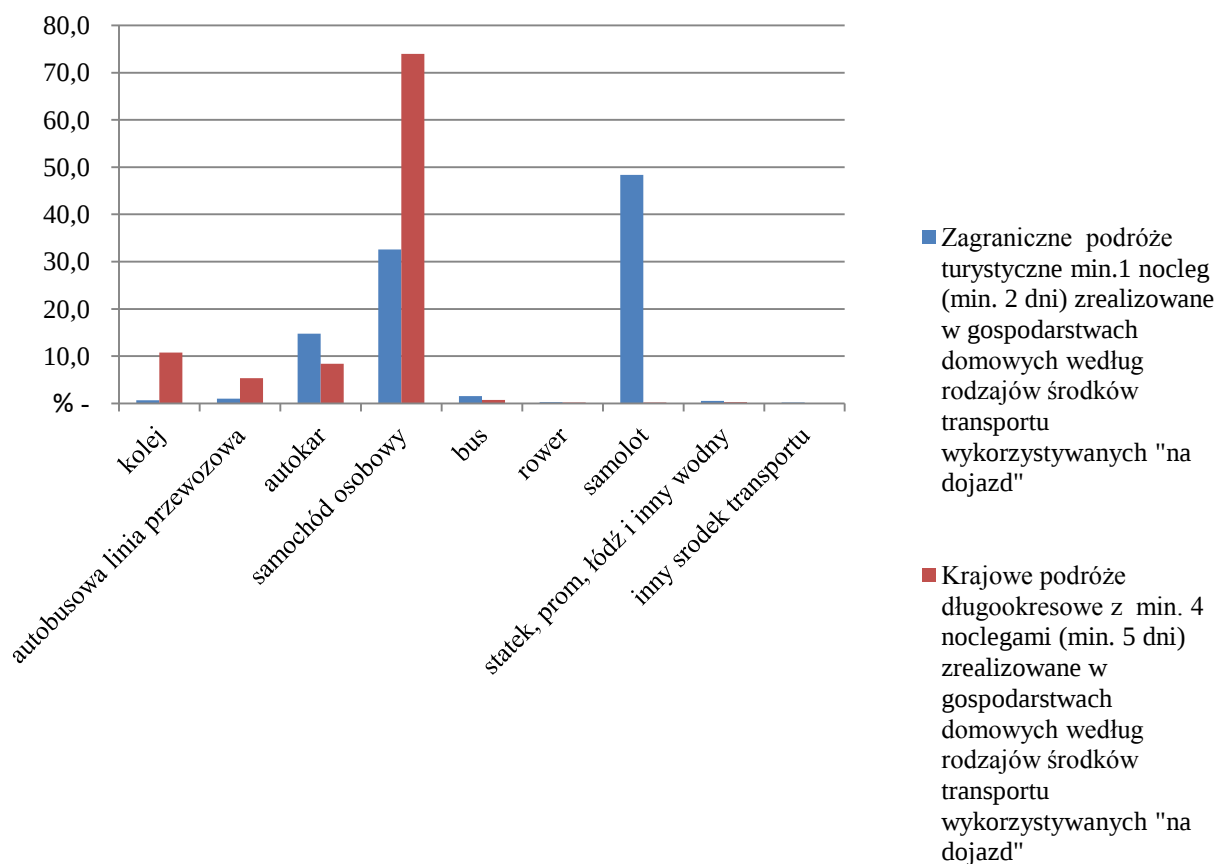
Bazę noclegową możemy podzielić na dwie grupy: *bazę wynajmowaną*, która jest elementem rynku turystycznego i *bazę niewynajmowaną*, z której korzystanie jest zasadniczo nieodpłatne. Spośród rodzajów bazy uwzględnionych w badaniu do tej ostatniej należą przede wszystkim mieszkania krewnych i znajomych oraz tzw. drugie domy, czyli domy lub mieszkania wykorzystywane sezonowo. Baza niekomercyjna dominuje jako miejsce zakwaterowania w trakcie krajowych podróży krótkotrwałych: w 60,8% takich podróży były to mieszkania krewnych i znajomych, a w 5% drugie domy. W przypadku podróży długotrwałych zakres korzystania z tego typu zakwaterowania był znacznie mniejszy i wynosił odpowiednio 33% i 1,8% dla podróży krajowych oraz 27,6% i 0,6% dla zagranicznych. Warto dodać, że w przypadku krajowych podróży długotrwałych pobyty w drugich domach były wyraźnie dłuższe niż przeciętna dla tego typu podróży.

W związku z częstym wykorzystywaniem niekomercyjnej bazy noclegowej, z obiektów komercyjnych korzystano w mniej niż 50% podróży krajowych zarówno długotrwałych jak i krótkotrwałych. Wśród *komercyjnej bazy noclegowej*, w przypadku długotrwałych podróży krajowych najczęściej wykorzystywano kwatery prywatne (23,9%), obiekty hotelowe (13,9%) oraz ośrodki wypoczynkowe (9,8%). Podczas podróży krótkoterminowych pozycja poszczególnych rodzajów zakwaterowania była nieco inna: z obiektów hotelowych skorzystano w przypadku 13,8% podróży, z kwater prywatnych w 8,8%, z kempingów w 4,7% podróży. Preferencje w trakcie podróży zagranicznych przedstawiały się następująco: najpopularniejsze były obiekty hotelowe (55,9%), a na drugim miejscu znalazły się kwatery prywatne (10,3%).

Środki transportu

Podczas podróży krajowych podstawowe znaczenie miał samochód osobowy. Skorzystano z niego w 74% podróży. Ponadto w trakcie podróży wakacyjnych w kraju na szerszą skalę wykorzystywano kolej – 10,8%, a także autokary - z udziałem na poziomie 8,4%. Podróże zagraniczne charakteryzowała odmienna struktura korzystania z środków transportu: z samochodów osobowych skorzystano podczas 32,6% podróży, w 48,3% z samolotu, a z autokaru w trakcie 14,8% podróży. Z samolotów zdecydowanie najczęściej korzystały osoby najzamożniejsze, tj. z V grupy kwintylowej (przy 52,9% podróży zagranicznych) oraz mieszkańcy największych miast – w ok. 61% podróży.

Środki transportu wykorzystywane „na dojazd” w podróżach zagranicznych i krajowych długotrwałych

Porównanie odpowiedzi uzyskanych w trakcie opisywanego badania obejmującego okres 1.10.2012 – 30.09.2013, z wynikami poprzedniego (za okres 1.10.2008 – 30.09.2009), pozwala na wskazanie następujących prawidłowości:

- nastąpił spadek uczestnictwa w krótkotrwałych podróżach krajowych (z 23,7% do 19,2%);
- minimalnie wzrosło uczestnictwo w podróżach zagranicznych (z 7,7% do 8,6%) przy minimalnym spadku uczestnictwa w długotrwałych podróżach krajowych (z 25,3% do 24,4%);
- częstotliwość podróżowania³ pozostała na zbliżonym poziomie;
- przeciętny czas trwania podróży zmniejszył się z 11,1 do 8,9 noclegu w odniesieniu do krajowych podróży długotrwałych i z 10,2 do 9,7 w przypadku podróży zagranicznych.

Więcej informacji na ten temat znajdą Państwo w publikacji „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2013 r.”, która ukaże się w druku w III kwartale bieżącego roku.

³ Częstotliwość podróżowania to liczba podróży, w których wzięły udział badane osoby w tym okresie.